

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б.Д.Гаврилишина

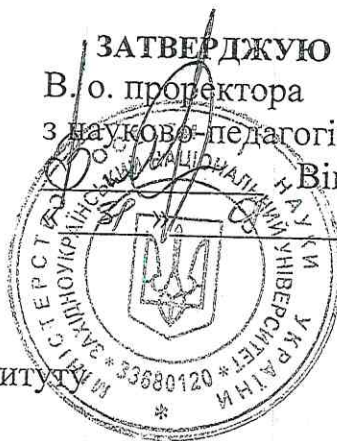
ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
ім. Б.Д.Гаврилишина
Ірина ІВАЩУК
_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора
з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
новітніх освітніх технологій
Єврослав ПИТЕЛЬ
_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Міжнародний менеджмент»

Кафедра обліку і оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	2	3	28	28	3	4	87	150	3
Заочна	2	3	8	4	–	–	138	150	4

31.08.2023

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на бакалаврському рівні за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала:

професор кафедри обліку і оподаткування,
д.е.н., професор Валентиною ПАНАСЮК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
протокол № 1 від 18.08.2023 р.

В. о. завідувача кафедри обліку і оподаткування,
д.е.н., професор Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 073 «Менеджмент»,
протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності

д.е.н., професор Михайло ШКІЛЬНЯК

Гарант ОПП «Міжнародний менеджмент»

д.е.н., професор Олена СОХАЦЬКА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ»

1. Опис дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»

Дисципліна «Міжнародні стандарти обліку та звітності»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни – обов'язкова компонента ОПП циклу професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 073 «Менеджмент»	Рік підготовки: <i>Денна</i> – 2 <i>Заочна</i> – 2 Семестр: <i>Денна</i> – 3 <i>Заочна</i> – 3
Кількість змістових модулів – 1	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна</i> – 28 год. <i>Заочна</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>Денна</i> – 28 год. <i>Заочна</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна</i> – 87 год. <i>Заочна</i> – 138 год. Індивідуальна робота: <i>Денна</i> – 3 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» є надання знань щодо концепції, структури та принципів побудови основних положень міжнародних стандартів обліку та звітності, освоєння методики процедур імплементації міжнародних стандартів фінансової звітності (IAS-IFRS) з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Дисципліна «Міжнародні стандарти обліку та звітності» є обов'язковою компонентою ОПШ циклу професійної підготовки галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Головним завданням курсу «Міжнародні стандарти обліку та звітності» є комплексне і системне дослідження інформації про Міжнародні стандарти фінансової звітності (IAS-IFRS), які є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання.

Завдання вивчення дисципліни полягає у:

- формуванні орієнтаційної основи для наступного засвоєння студентами матеріалу передбаченого робочими програмою міжнародних стандартів обліку та звітності (IAS-IFRS);
- необхідності формування у студентів цілісної системи теоретичних знань концептуальної основи та принципів міжнародних стандартів обліку та звітності;
- вироблення у студентів практичних навиків з систематизації, обробки та узагальнення облікової інформації для складання фінансової звітності на основі міжнародних стандартів обліку та звітності (IAS-IFRS);
- освоєння студентами основних облікових категорій, закономірностей їх взаємозв'язків, організації відображення в обліку та звітності окремих об'єктів за МСФЗ;
- узагальнення фінансової інформації в єдину систему інформаційного ресурсу для менеджменту з метою сприяння міжнародних економічних відносин і поглиблення міжнародного співробітництва в умовах глобалізації;
- порівнянні та аналізі наукових напрямів, теорій та ідей, висновків, що спонукатиме студентів до самостійної роботи з вивчення дисципліни.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- здатність визначати перспективи розвитку організації;
- здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- здатність володіти методикою формування облікової інформації та звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів (IAS-IFRS) та технологією обробки та аналізу окремих фінансових показників МСФЗ;
- здатність володіти прийомами аналізу фінансових показників на предмет оцінки фінансового стану та результатів діяльності міжнародної компанії.

2.4. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Ознайомлення з навчальним курсом передбачає вироблення практичних навиків щодо запровадження та формування інформації згідно з вимог МСФЗ та МСБО, виходячи з інформаційних потреб користувачів та необхідності створення організаційно-правових умов та введення міжнародних стандартів законодавчо визначеними суб'єктами господарювання і тих підприємств, що виходять на міжнародні ринки капіталу, з метою підвищення прозорості, забезпечення зіставлення із звітами іноземних компаній, сприяння залученню іноземних інвестицій. Окрім того, передбачено ознайомлення з практичними аспектами створення інформації відповідно до міжнародних стандартів за основними обліковими категоріями, освоєння їх взаємозв'язків, раціональної організації документообороту, організації аналітичного та синтетичного обліку, узагальнення обліково-аналітичної інформації в звітності, що на законодавчому рівні продиктована необхідністю для застосування окремими суб'єктами господарювання при складанні фінансової звітності.

Попередні знання та навички, якими мають володіти слухачі

Для формування компетентностей та відповідних програмних результатів передумовами для освоєння дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» є наступні освітні компоненти ОПП: «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Менеджмент», «Міжнародний бізнес».

2.5. Результати навчання

- демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;
- демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень;
- виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;
- спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземними мовами;
- демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;
- виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера;
- застосовувати методику формування облікової інформації та звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів (IAS-IFRS) та технологією обробки та аналізу окремих фінансових показників МСФЗ;
- демонструвати навички формування і використання обліково-інформаційного забезпечення та фінансової звітності для прийняття ефективних управлінських рішень підприємств, що працюють на міжнародних ринках.

3. Програма дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи МСФЗ, необхідність та процедури переходу до МСФЗ, загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу, доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Тема 1. Концептуальні основи МСБО.

Причини створення МСБО. Сутність та принципи МСБО. Організації, що займаються розробкою МСБО. Процес розробки МСБО. Статус МСБО та їх застосування. Необхідність та процедури переходу до МСБО. Проблеми трансформації бухгалтерського обліку в Україні за МСБО. Порівняльний аналіз МСБО та НП(С)БО.

Література: 1; 3; 4, с. 11-48; 5, с. 3-21; 6; 10; 11; 14.

Тема 2. Загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності.

Призначення та склад фінансової звітності. Загальні вимоги до подання інформації у фінансових звітах. Порядок подання фінансових звітів. Поняття первинної звітності за МСФЗ. Процедури переходу на МСФЗ. Визнання та оцінка в першій звітності за МСФЗ. Розкриття інформації в первинній звітності за МСФЗ. Порядок складання і подання фінансової звітності за таксономією у форматі XBRL.

Література: 3; 4, с. 67-111; 5, с. 50-69; 6; 10; 11; 14.

Тема 3. Звіт про фінансовий стан (баланс) та події після звітної дати.

Використання прийому балансового узагальнення в системі економічної інформації. Елементи балансу, їх визнання та оцінка. Структура і зміст балансу. Формати балансу (звіту про фінансовий стан). Події після дати балансу. Ретроспективний перерахунок статей балансу та їх перекваліфікація.

Література: 1; 3; 4, с. 112-141; 5, с. 22-29; 6; 10; 11; 14.

Тема 4. Звіти про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Звіт про зміни у власному капіталі.

Призначення та елементи звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід. Структура і зміст Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Формати звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Звіт про зміни у власному капіталі.

Література: 1; 3; 4, с. 141-168; 5, с. 29-41; 6; 10; 11; 14.

Тема 5. Звіт про рух грошових коштів.

Зміст і структура звіту про рух грошових коштів. Подання та розкриття інформації про рух грошових коштів. Методика складання звіту про рух грошових коштів.

Література: 1; 3; 4, с. 169-190; 5, с. 41-48; 6; 10; 11; 14.

Тема 6. Загальна характеристика інших форм фінансової звітності.

6.1. Примітки до фінансових звітів, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці.

Склад та подання приміток до фінансових звітів. Зміни в обліковій політиці та облікових оцінках. виправлення суттєвих помилок.

6.2. Звітність за сегментами.

Визначення сегментів та їхні видів. Елементи звітності та облікова політика сегмента. Розкриття сегментної інформації.

6.3. Консолідований звіт про управління та звіт сталого розвитку. Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (IIRC). Міжнародний стандарт IIRC «Інтегрована звітність». Принципи й елементи змісту Інтегрованої звітності (IR). Переваги і недоліки інтегрованої звітності.

6.4. Проміжна фінансова звітність.

Склад і зміст проміжної фінансової звітності. Визначення та оцінка в проміжних фінансових звітах.

Література: 1; 3; 4, с. 191-122; 5, с. 48-49; 6; 10; 11; 14.

Тема 7. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу в системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

7.1. Основні засоби.

Визначення й оцінка основних засобів. Амортизація основних засобів та їх знос. Переоцінка основних засобів. Вибуття основних засобів. Розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансових звітів.

7.2 Нематеріальні активи.

Визначення і первісна оцінка нематеріальних активів. Переоцінка нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів. Зменшення корисності та вибуття нематеріальних активів. Розкриття інформації про нематеріальні активи у примітках до фінансових звітів.

7.3. Запаси.

Визначення та первісна оцінка запасів. Надходження та рух запасів. Відображення запасів за чистою вартістю реалізації. Розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів.

7.4. Інвестиційна нерухомість.

Визначення, визнання та оцінка інвестиційної нерухомості. Зміна вартості та рух інвестиційної нерухомості. Розкриття інформації про інвестиційну нерухомість у примітках до фінансових звітів.

7.5. Непоточні активи, які призначені для продажу.

Класифікація і оцінка непоточних активів, які призначені для продажу. Представлення і розкриття інформації про діяльність, яка припиняється і непоточних активах, призначених для продажу.

7.6. Зменшення корисності (обезцінення) активів.

Виявлення і оцінка зменшення корисності активів. Визнання і сторнування збитків від зменшення корисності активів. Розкриття інформації про зменшення корисності активів у примітках до фінансових звітів.

7.7 Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи.

Елемент забезпечень в згідно міжнародних стандартів звітності та обліку. Умовні зобов'язання як елемент звітності. Умовні активи як елемент звітності. Розкриття інформації про забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи у примітках до фінансових звітів.

7.8 Виплати працівникам.

Короткострокові виплати працівникам. Виплат після закінчення трудової діяльності. Інші довгострокові виплати працівникам. Виплати при звільненні. Компенсаційні виплати та їх відображення в системі звітності.

7.9 Фінансові інструменти.

Класифікація та визнання фінансових інструментів. Оцінка фінансових інструментів для обліку і звітності. Хеджування. Розкриття інформації про фінансові інструменти у примітках до фінансових звітів.

7.10 Облік платежів на основі акцій.

Визнання платежу на основі акцій. Методи і моделі оцінки платежів на основі акцій. Розкриття інформації про платежі на основі акцій у примітках до фінансових звітів.

Література: 1; 3; 4, с. 230-464; 5, с. 70-229; 6; 8; 9; 10; 11; 13; 14.

Тема 8. Доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

8.1 Доходи.

Визначення доходу. Вимірювання доходу. Визнання доходу. Доходи від продажу продукції (товарів). Доходи від договорів з клієнтами. Доходи від використання активів підприємства іншими сторонами. Розкриття інформації про дохід.

8.2 Державних грантів.

Визначення та форми державної допомоги. Відображення державних грантів у фінансових звітах підприємств. Погашення державних грантів. Розкриття інформації про державні гранти у примітках до фінансових звітів.

8.3 Витрати на позики.

Підходи до відображення витрат на позики в обліково-інформаційній системі та звітності. Капіталізація витрат на позики. Розкриття інформації про витрати на позики.

8.4 Податок на прибуток.

Визначення та класифікація різниць між обліковим і податковим прибутком. Визнання та оцінка податків на прибуток. Подання та розкриття інформації про податки на прибуток у фінансовій звітності.

Література: 1; 3; 4, с. 465-521; 5, с. 230-269; 6; 10; 11; 14.

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»
(денна форма навчання)**

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг, КПЗ	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи МСФЗ, необхідність та процедури переходу до МСФЗ, загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу, доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.						
Тема 1. Концептуальні основи МСБО	2	2	6	-	-	Поточний контроль, тестування
Тема 2. Загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності	2	2	6	-	-	Поточний контроль, тестування
Тема 3. Звіт про фінансовий стан (баланс) та події після звітної дати	4	4	8	2	2	Задачі, кейси
Тема 4. Звіти про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Звіт про зміни у власному капіталі	4	4	6	2	1	Задачі, кейси
Тема 5. Звіт про рух грошових коштів	2	2	6			Задачі, кейси Змістовий модуль 1
Тема 6. Загальна характеристика інших форм фінансової звітності	2	2	8			Задачі, кейси
Тема 7. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу в системі міжнародних стандартів обліку та звітності	6	6	8			Задачі, тестування
Тема 8. Доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності	6	6	9			Задачі, тестування Змістовий модуль 2 (Ректорська контрольна робота)
Всього:	28	28	57	4	3	Екзамен

(заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи МСФЗ, необхідність та процедури переходу до МСФЗ, загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу, доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.			
Тема 1. Концептуальні основи МСБО	0,25	–	10
Тема 2. Загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності	0,25	–	10
Тема 3. Звіт про фінансовий стан (баланс) та події після звітної дати	1	0,5	20
Тема 4. Звіти про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Звіт про зміни у власному капіталі	1	0,5	20
Тема 5. Звіт про рух грошових коштів	0,25	–	10
Тема 6. Загальна характеристика інших форм фінансової звітності	0,25	–	10
Тема 7. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу в системі міжнародних стандартів обліку та звітності	0,5	0,5	20
Тема 8. Доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності	0,5	0,5	14
Всього:	4	2	114

5. Тематика практичних занять для денної форми навчання

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Тема 1: Концептуальні основи МСБО.

Мета: З'ясувати причини створення МСБО. Розкрити сутність та принципи МСБО. Вивчити процес розробки МСБО та їх статус.

Питання для обговорення:

1. Причини створення МСБО.
2. Сутність та принципи МСБО.
3. Організації, що займаються розробкою МСБО.
4. Процес розробки МСБО.
5. Статус МСБО та їх застосування.

Література: 1; 3; 4, с. 11-48; 5, с. 3-21; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 2 – 2 год.

Тема 2: Загальна характеристика фінансової звітності.

Мета: Розглянути склад фінансової звітності та загальні вимоги до її подання. Вивчити методичку формування фінансової звітності. Розкрити склад і зміст проміжної фінансової звітності.

Питання для обговорення:

1. Призначення та склад фінансової звітності.
2. Загальні вимоги до подання інформації у фінансових звітах.
3. Порядок подання фінансових звітів.
4. Процедури переходу на МСФЗ.

Література: 3; 4, с. 67-111; 5, с. 50-69; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 3-4 – 4 год.

Тема 3. Звіт про фінансовий стан (баланс) та події після звітної дати.

Мета: Вивчення принципів балансового узагальнення, а саме: будову та зміст балансу, типи змін в балансі зумовлені господарськими фактами.

Питання для обговорення:

1. Використання прийому балансового узагальнення в системі економічної інформації.
2. Елементи балансу, їх визнання та оцінка.
3. Структура і зміст балансу (звіту про фінансовий стан).
4. Типи змін в балансі під впливом господарських операцій.

Література: 1; 3; 4, с. 112-141; 5, с. 22-29; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 5-6 – 4 год.

Тема 4. Звіти про прибутки і збитки та інший сукупний дохід. Звіт про зміни у власному капіталі.

Мета: Освоїти загальну методику формування та умови подання склад звітів про прибутки і збитки та зміни у власному капіталі.

Питання для обговорення:

1. Призначення та елементи звіту про прибутки та збитки (звіту про сукупний дохід).
2. Структура і зміст звіту про прибутки та збитки (звіту про сукупний дохід).
3. Формати звіту про прибутки та збитки (звіту про сукупний дохід).
4. Прибуток на акцію.
5. Звіт про зміни у власному капіталі.

Література: 1; 3; 4, с. 141-168; 5, с. 29-41; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 7 – 2 год.

Тема 5. Звіт про рух грошових коштів.

Мета: Розглянути загальні вимоги складання та подання звіту про рух грошових коштів та вивчення його інформаційної цінності в процесі прийняття управлінських рішень.

Питання для обговорення:

1. Зміст і структура звіту про рух грошових коштів.
2. Подання та розкриття інформації про рух грошових коштів.
3. Методика складання звіту про рух грошових коштів.

Література: 1; 3; 4, с. 169-190; 5, с. 41-48; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 8 – 2 год.

Тема 6. Загальна характеристика інших форм фінансової звітності.

Мета: Розглянути склад іншої фінансової звітності та загальні вимоги до її подання. Вивчити вивчення порядку використання облікової інформації для складання цієї звітності. Розкрити склад і зміст проміжної фінансової звітності.

Питання для обговорення:

1. Примітки до фінансових звітів, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці.
2. Звітність за сегментами.
3. Консолідований звіт про управління та звіт сталого розвитку.
4. Проміжна фінансова звітність.

Література: 1; 3; 4, с. 191-122; 5, с. 48-49; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 9 – 2 год.

Тема 7: Активи, зобов'язання та інструменти капіталу в системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Підтема 7.1: Непоточні (необоротні) активи в системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Мета: Розглянути оцінку основних засобів, методи нарахування амортизації.

Питання для обговорення:

1. Визначення й оцінка основних засобів.
2. Амортизація основних засобів.
3. Подальші витрати, пов'язані з основними засобами.
4. Переоцінка основних засобів.
5. Вибуття основних засобів.
6. Розкриття інформації про основні засоби.
7. Визначення і первісна оцінка нематеріальних активів.
8. Переоцінка нематеріальних активів.
9. Амортизація нематеріальних активів.
10. Зменшення корисності та вибуття нематеріальних активів.
11. Розкриття інформації про нематеріальні активи.

Література: 1; 3; 4, с. 230-295; 5, с. 70-90; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 10 – 2 год.

Підтема 7.2: Поточні (оборотні) активи в системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Мета: Дослідити питання зміни вартості та руху запасів та розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів. Вивчити класифікацію та особливості визнання фінансових інструментів, їх облік та оцінку.

Питання для обговорення:

1. Визначення та первісна оцінка запасів.
2. Зміна вартості та рух запасів.
3. Відображення запасів за чистою вартістю реалізації.
4. Розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів.
5. Визначення, визнання та оцінка інвестиційної нерухомості.
6. Рух інвестиційної нерухомості.
7. Розкриття інформації про інвестиційну нерухомість.

Література: 1; 3; 4, с. 296-315; 5, с. 91-143; 6; 10; 11; 13; 14.

Практичне заняття № 11 – 2 год.

Підтема 7.3: Зобов'язання та інструменти капіталу в системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Мета: Вивчення теоретичних засад та методики формування в обліку та звітності власного капіталу та його змін.

Питання для обговорення:

1. Короткострокові виплати працівникам.
2. Виплати після закінчення трудової діяльності.
3. Виплати при звільненні.
4. Компенсаційні виплати інструментами власного капіталу підприємства.
5. Класифікація та визнання фінансових інструментів.
6. Оцінка та розкриття інформації про фінансові інструменти в обліку та звітності згідно з чинними МСФЗ та МСБО.

Література: 1; 3; 4, с. 230-295; 5, с. 203-229; 6; 8; 9; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 12 – 2 год.

Тема 8. Доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Підтема 8.1: Доходи у системі МСФЗ та МСБО.

Мета: Розглянути сутність та умови визнання доходу, дослідити процес реалізації. Вивчити відображення доходів підприємства у фінансовій звітності.

Питання для обговорення:

1. Визначення доходу.
2. Вимірювання доходу.
3. Визнання доходу.
4. Визнання доходу від продажу продукції (товарів).
5. Визнання доходу від надання послуг.
6. Визнання доходу від використання активів підприємства іншими сторонами.
7. Розкриття інформації про дохід.

Література: 1; 3; 4, с. 465-480; 5, с. 230-249; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 13 – 2 год.

Підтема 8.2: Витрати у системі МСФЗ та МСБО.

Мета: Дослідити підходи до обліку витрат на позики. Вивчити особливості капіталізації фінансових витрат.

Питання для обговорення:

1. Визначення витрат.
2. Критерії оцінки і визнання витрат.
3. Класифікація витрат за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності.
4. Підходи до обліку витрат на позики.
5. Капіталізація витрат на позики.
6. Розкриття інформації про витрати на позики в звітності.

Література: 1; 3; 4, с. 481-500; 5, с. 250-260; 6; 10; 11; 14.

Практичне заняття № 14 – 2 год.

Підтема 8.3: Фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Мета: Вивчити порядок визначення фінансових результатів підприємства. Розглянути визнання та оцінка податків на прибуток.

Питання для обговорення:

1. Визначення та класифікація різниць між обліковим і податковим прибутком.
2. Визнання та оцінка податків на прибуток.
3. Подання та розкриття податків на прибуток у фінансовій звітності.

Література: 1; 3; 4, с. 500-521; 5, с. 261-269; 6; 10; 11; 14.

Тематика практичних занять для заочної форми навчання

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Тема 1: Теоретичні основи МСФЗ, загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу, доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності.

Підтема 1.1: Загальна характеристика фінансової звітності – 1 год.

Мета: З'ясувати причини створення МСФЗ. Розглянути склад фінансової звітності та загальні вимоги до її подання. Вивчити методика формування фінансової звітності. Розкрити склад і зміст проміжної фінансової звітності.

Питання для обговорення:

1. Елементи балансу (звіту про фінансовий стан), їх визнання та оцінка.
2. Структура і зміст балансу (звіту про фінансовий стан).
3. Призначення та елементи Звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.
4. Формати Звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.
5. Звіт про зміни у власному капіталі.
6. Характеристика інших форм фінансової звітності.

Література: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 11; 14; 16; 17; 18.

Підтема 1.2: Активи, зобов'язання та інструменти капіталу в системі МСБО та їх облік. Доходи, витрати, фінансові результати у системі МСБО та їх облік – 1 год.

Мета: Розглянути оцінку основних засобів, методи нарахування амортизації. Дослідити питання зміни вартості та руху запасів та розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів. Розглянути сутність та умови визнання доходу, дослідити методи нарахування амортизації. Вивчити особливості капіталізації витрат. Розглянути визнання та оцінка податків на прибуток.

Питання для обговорення:

1. Визначення й оцінка основних засобів.
2. Амортизація основних засобів.
3. Розкриття інформації про основні засоби.
4. Визначення і первісна оцінка нематеріальних активів.
5. Амортизація нематеріальних активів.
6. Розкриття інформації про нематеріальні активи.
7. Визначення та оцінка запасів.
8. Розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів.
9. Визначення, визнання та оцінка інвестиційної нерухомості.
10. Розкриття інформації про фінансові інструменти.
11. Дохід від використання активів підприємства іншими сторонами.
12. Розкриття інформації про витрати на позики.
13. Визнання та оцінка податків на прибуток.
14. Подання та розкриття податків на прибуток у фінансовій звітності.

Література: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 13; 14; 16; 17; 18.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) є однією із форм поглибленого засвоєння програми дисципліни. Ця індивідуальна робота здійснюється в таких формах: опрацювання та конспектування літератури, збір і опрацювання практичного матеріалу, виконання практичних завдань.

№ теми	Зміст роботи	Кількість годин
1-7	Опрацювання законодавчих і нормативних актів щодо здійснення оцінки та аналізу фінансово-господарського стану на підприємстві за обліковими даними та показниками фінансової звітності.	1
	Виконання організаційних та обліково-аналітичних дій в процесі трансформації фінансової звітності, складеної згідно з національних П(С)БО, у фінансові звіти відповідно до міжнародних стандартів (IAS-IFRS).	2
Разом		3

7. Самостійна робота студентів

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1.	Необхідність та процедури переходу до МСБО.	1	2
2.	Проблеми трансформації бух. обліку в Україні за МСБО.	1	2
3.	Порівняльний аналіз МСБО та НП(С)БО.	1	2
4.	Поняття первинної звітності за МСФЗ.	1	2
5.	Процедури переходу на МСФЗ.	1	2
6.	Визнання та оцінка в першій звітності за МСФЗ.	1	2
7.	Розкриття інформації в первинній звітності за МСФЗ.	1	2
8.	Формати балансу.	1	2
9.	Події після дати балансу.	1	2
10.	Формати Звіту про прибутки та збитки.	1	2
11.	Прибуток на акцію.	1	2
12.	Звіт про зміни у власному капіталі.	1	2
13.	Подання та розкриття інформації про рух грошових коштів.	1	2
14.	Склад та подання приміток до фінансових звітів.	1	2
15.	Зміни в обліковій політиці та облікових оцінках.	1	2
16.	Виправлення суттєвих помилок.	1	2
17.	Визначення сегментів та їхні видів.	1	2
18.	Елементи звітності та облікова політика сегмента.	1	2
19.	Розкриття сегментної інформації.	1	2

1	2	3	4
20.	Склад і зміст проміжної фінансової звітності.	1	2
21.	Визначення та оцінка в проміжних фінансових звітах.	1	2
22.	Класифікація і оцінка непоточних активів, які призначені для продажу.	1	2
23.	Представлення і розкриття інформації про діяльність, яка припиняється і непоточних активах, призначених для продажу.	1	2
24.	Виявлення і оцінка зменшення корисності активів.	1	2
25.	Визнання і сторнування збитків від зменшення корисності активів.	1	2
26.	Розкриття інформації про зменшення корисності активів.	1	2
27.	Забезпечення.	1	2
28.	Умовні зобов'язання.	1	2
29.	Умовні активи.	1	2
30.	Розкриття інформації про забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи.	1	2
31.	Визнання і облік платежу на основі акцій.	1	2
32.	Методи і моделі оцінки платежів на основі акцій.	1	2
33.	Розкриття інформації про платежі на основі акцій.	1	2
34.	Визначення та форми державної допомоги.	1	2
35.	Відображення державних грантів у фінансових звітах підприємств.	1	2
36.	Погашення державних грантів.	1	2
37.	Розкриття інформації про державні гранти у примітках до фінансових звітів.	1	2
38.	Сутність та види об'єднання підприємств.	1	2
39.	Придбання підприємства.	1	2
40.	Об'єднання інтересів.	1	2
41.	Розкриття інформації про об'єднання підприємств.	1	2
42.	Призначення, сфера застосування та порядок подання консолідованої фінансової звітності.	1	2
43.	Процедури консолідації фінансових звітів.	1	2
44.	Розкриття інформації про консолідацію фінансових звітів.	1	2
45.	Асоційовані підприємства та методи обліку інвестицій у них.	1	2
46.	Інвестицій в асоційовані підприємства методом участі в капіталі.	1	2
47.	Розкриття інформації про асоційовані підприємства.	1	2
48.	Сутність і види спільної діяльності.	1	2
49.	Спільно контрольовані операції.	1	2
50.	Спільно контрольовані активи.	1	2

1	2	3	4
51.	Спільно контрольовані підприємства.	1	2
52.	Визначення та стосунки зв'язаних сторін.	1	2
53.	Включення звітів закордонних підприємств до консолідованої фінансової звітності.	1	2
54.	Перекласифікація закордонної господарської одиниці.	1	2
55.	Вимоги МСБО щодо відображення впливу зміни цін та інфляції.	1	2
56.	Принципи та методи відображення впливу зміни цін та їх застосування.	1	2
57.	Перерахунок фінансових звітів в умовах гіперінфляції.	1	2
	Разом	57	114

8. Тренінг дисципліни

Тематика: Трансформації звітності відповідно до МСФЗ.

Порядок проведення:

1. Проведення аналізу застосовуваної облікової політики та стану бухгалтерського обліку на підприємстві.
2. Підготовка робочих таблиць для складання фінансової звітності відповідно до МСФЗ.
3. Підготовка форм фінансової звітності та розкриття до них.

Література: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 11; 14; 16; 17; 18.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- тестові завдання;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20 %	20 %	20 %	40 %	100 %
1. Усне опитування під час заняття (6 тем по 5 балів) = 30 балів. 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Усне опитування під час заняття (2 теми по 15 балів) = 30 балів. 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Написання та КППЗ = 70 балів. 2. Захист КППЗ = 30 балів.	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – 50 балів. 2. Завдання 1 – 25 балів. 3. Завдання 2 – 25 балів	100
Тиждень				
9	14	16		X

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навиків за шкалою Університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної, самостійної роботи студентів, підвищення об'єктивності оцінки їхніх знань, визначення рейтингу студента, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні і розвитку творчих їх здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється на основі попередньо визначених змістових модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни. Отриманий рівень знань студента з усіх видів виконуваних робіт по дисципліні (теоретична підготовка, практична робота, КППЗ) оцінюється як за національною шкалою, так і шкалою ECTS. Переведення оцінок за системою КМСОНП здійснюється за схемою, поданою в таблиці:

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

За окремими формами контролю знань студентів з дисципліни застосовуються критерії оцінювання, подані в таблиці.

Форми контролю / критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
	Відмінно (90-100)	Добре (75-89)	Задовільно (60-74)	Незадовільно (до 60)
1. УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
▪ Повнота відповіді	повна	повна	не повна	часткова, відсутня
▪ Глибина і різносторонність знань	достатня	належна	задовільна	відсутня
▪ Системність та логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутня	відсутня
▪ Ступінь ознайомлення з основ. методичн. розробками, законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
▪ Уміння узагальнювати викладений матеріал	обґрунтування і висновки	недостатньо обґрунтування і висновки	частково обґрунтовані висновки	відсутність висновків
2. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ, ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ				
▪ Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні
▪ Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
▪ Самостійність розв'язку	самостійність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків з допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
▪ Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
▪ Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтовані	наявні	наявні	відсутні
3. ПРОГРАМОВАНИЙ КОНТРОЛЬ (ТЕСТУВАННЯ)				
▪ Правильність і повнота відповіді	повна, правильна	повна, частково неправильна	неповна, частково правильна	неповна неправильна
▪ Чіткість відповіді (наявність чи відсутність виправлень)	чітка без виправлень	наявність незначних виправлень	наявність виправлень	не чітка
▪ Наявність помилок	відсутні	наявність незначних помилок	значні помилки	значні помилки
4. ПІДГОТОВКА ПОШУКОВОЇ РОБОТИ				
▪ Самостійність викладу матеріалу	самостійний виклад	самостійний виклад	несамостійний виклад	несамостійний виклад
▪ Логічність і послідовність викладу матеріалу	логічний і послідовний	логічний виклад, відсутність послідовності	частково логічний виклад, послідовність відсутня	відсутня
▪ Відповідність викладу матеріалу темі	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає
▪ Використання нових літературних джерел	використовуються достатньо	частково використовуються	не використовуються	не використовуються
▪ Відповідність оформлення реферату згідно вимог	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення, які використовуються при вивченні дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»

№	Найменування	Номер теми
1.	Проектори та екрани для проекторів	1-6
2.	Комп'ютери, ноутбуки	1-6
3.	Програма для організації відеоконференцій Zoom	1-6
4.	Програма для роботи з електронними таблицями Microsoft Office Excel	2-3, 6
5.	Комп'ютерна програма «Фінансист»	6

Перелік наочних матеріалів, які використовуються при вивченні дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»

№	Найменування	Номер теми
1.	Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку URL: https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja	3-8
2.	Форми фінансової звітності згідно з НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17	3-6
3.	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text	3-8
4.	Концептуальна основа фінансової звітності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text	1-2
5.	Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) URL: https://mof.gov.ua/uk/translation-of-international-financial-reporting-standards-2022-updated-576	2-8
6.	Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS) URL: https://mof.gov.ua/uk/translation-of-international-financial-reporting-standards-2022-updated-576	2-8

Перелік методичних вказівок та матеріалів

№	Найменування
1.	Міжнародні стандарти обліку та звітності: підручник / А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк, Т. Г. Бурденюк, І. В. Мельничук. Тернопіль: Економічна думка, 2021. 580 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42590
2.	Практикум (case study) з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»: Норвегія Vs. Україна: навчальний посібник / В. М. Панасюк, Т. Г. Бурденюк, І. В. Мельничук. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 200 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/40273
3.	Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» для підготовки здобувачів вищої освіти на бакалаврському рівні за освітньо-професійними програмами – 292 «Міжнародні економічні відносини» та 073 «Міжнародний менеджмент». В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 31 с.
4.	Методичні вказівки та завдання для проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» для підготовки здобувачів вищої освіти на бакалаврському рівні за освітньо-професійними програмами – 292 «Міжнародні економічні відносини» та 073 «Міжнародний менеджмент» / В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк, І. Я. Назарова. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 56 с.
5.	Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» для підготовки здобувачів вищої освіти на бакалаврському рівні за освітньо-професійними програмами – 292 «Міжнародні економічні відносини» та 073 «Міжнародний менеджмент» / В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк, І. Я. Назарова. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 36 с.
6.	Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності» URL: http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/nmkd/

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Концептуальна основа фінансової звітності / Затв. і вид. Радою МСБО від 01.03. 2018 р. URL : [https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH%20\(2\).pdf/](https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH%20(2).pdf/).
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та тлумачення (тлумачення КТМФЗ, тлумачення ПКТ), виданий Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зі змінами. URL : https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576.
4. Міжнародні стандарти обліку та звітності підручник / А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк. Тернопіль : Економічна думка, 2021. 580 с. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/handle/316497/42590>.
5. МСФЗ. Короткий курс для практиків / С. Я. Зубілевич, О. І. Мазіна, С. А. Рогозний, О. В. Карпачова, О. О. Дядюн : посібник. Харків : ТОВ «Фактор-Друк», 2020. 364 с.
6. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
7. Практикум (case study) з дисципліни «Міжнародні стандарти обліку та звітності»: Норвегія Vs. Україна : навчальний посібник / В. М. Панасюк, Т. Г. Бурденюк, І. В. Мельничук. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 200 с. URL : <http://dspace.wnu.edu.ua/handle/316497/40273>.
8. Сирцева С. В., Шевченко А.І., Особливості відображення фінансових інструментів в обліковій політиці за міжнародними стандартами фінансової звітності. *Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (28 квітня 2020р.). Івано-Франківськ, 2020. С. 202-205. URL : <http://elar.nung.edu.ua/handle/123456789/8011>
9. Сирцева С.В., Чебан Ю.Ю., Мороз Т.О. Методика обліку винагород працівникам відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та обліку. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація* : збірник тез доповідей учасників XVIII Всеукраїнської наукової конференції. Київ : ДП «Інформ. – аналіт. агентство», 2020. С. 41-44.

Додаткова література:

10. Exposure Draft and comment letters: General Presentation and Disclosures (Primary Financial Statements), 30 June 2020. URL : <https://www.ifrs.org/projects/work-plan/primary-financial-statements/comment-letters-projects/ed-primary-financial-statements>.
11. International Financial Reporting Standards. URL : <https://www.ifrs.org>.
12. Manes-Rossi Francesca, Nicolo Giuseppe, Argento Daniela. Non-financial reporting formats in public sector organizations: a structured literature review. Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management. 2020. Vol. 32 No. 4, pp. 639-669. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JPBAFM-03-2020-0037/full/pdf?title=non-financial-reporting-formats-in-public-sector-organizations-a-structured-literature-review>.
13. Panasyuk V., Kuzina R., Moroz J., Melnychuk I., Chyzhyshyn O. Accounting of exchange rate differences on transactions with foreign currency loans / International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology, 2020, 11(5), pp. 391–398. URL: http://www.iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJARET/VOLUME_11_ISSUE_5/IJARET_11_05_041.pdf.
14. Who uses IFRS Standards? The IFRS Foundation's. URL : <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction>.
15. Бухгалтерський облік і оподаткування: навчальний посібник / В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич. Тернопіль : Економічна думка, 2022. 360 с.
16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 URL : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id.
17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.